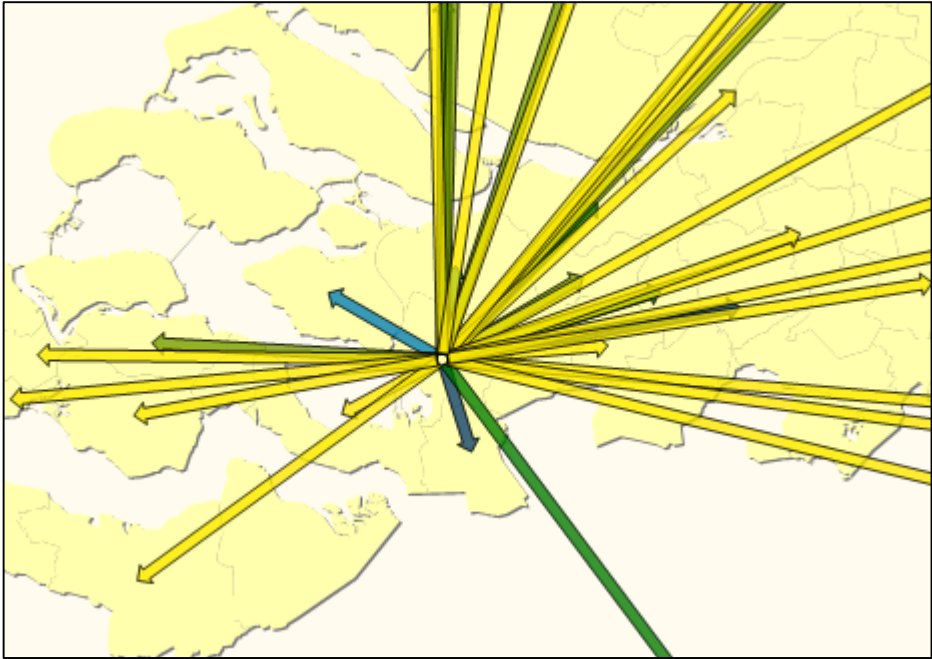

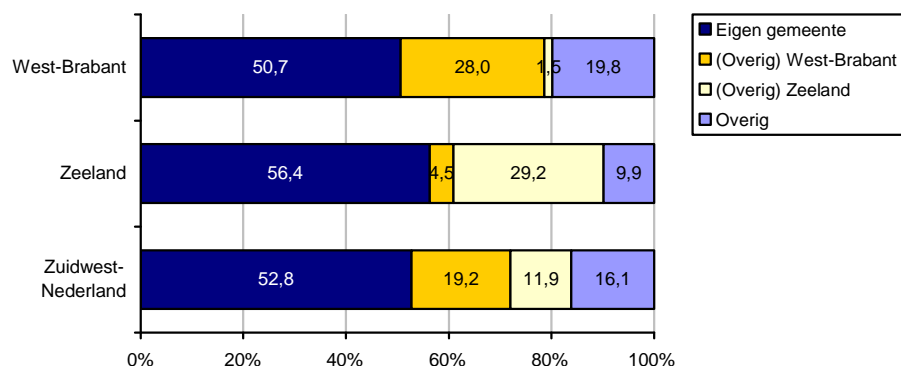
Pendelrelaties Zuidwest-Nederland

Pendelstromen in Zuidwest-Nederland

Ongeveer de helft van de werkzame bevolking werkt in eigen gemeente
 Van de totale (werkzame) bevolking van Zuidwest-Nederland werkt bijna 53% in de eigen gemeente. Ongeveer 29% werkt in een (andere) West-Brabantse gemeente, bijna 12% in een (andere) Zeeuwse gemeente en circa 16% werkt buiten de regio. In Zeeland ligt het aandeel 'eigen gemeente' hoger dan in West-Brabant, respectievelijk 56% versus 51%. Zeeland is ook sterker op Zuidwest-Nederland georiënteerd dan West-Brabant. In West-Brabant werkt bijna 20% buiten de regio, in Zeeland is dit nog geen 10%.

Werkzame bevolking per regio en werkgebied

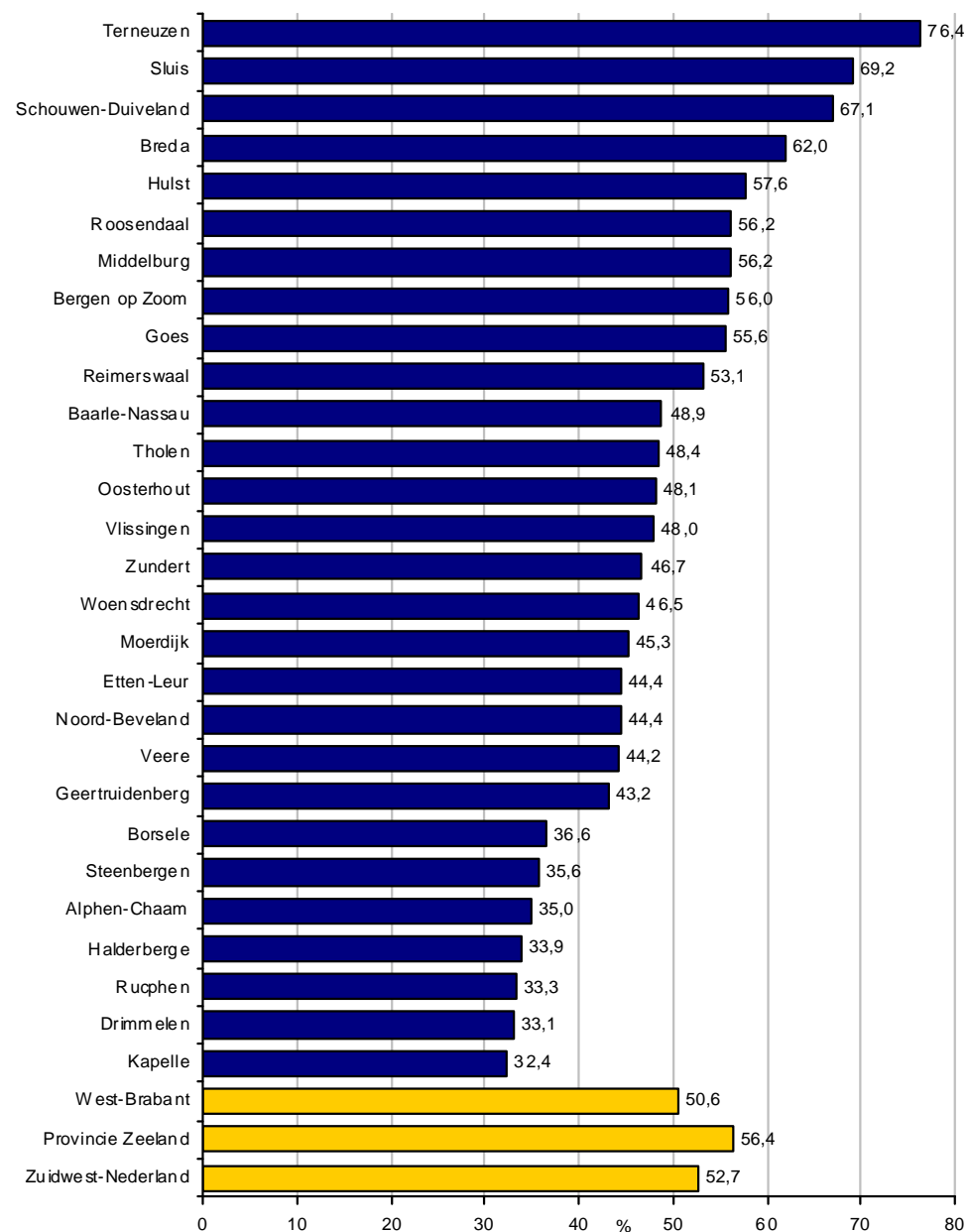

Bronnen: CBS: EBB, EWL; RWS/DVS: MON; LISA; bewerking VDWRResearch

Driekwart werkzame bevolking van Terneuzen werkt in eigen gemeente

Het aandeel personen dat in de eigen gemeente werkt is het hoogst in Terneuzen met 76%. De gemeente Sluis staat op de tweede plaats met 69%. Voor beide gemeenten zal naast de beschikbare werkgelegenheid ook de 'geïsoleerde' ligging op Zeeuws-Vlaanderen een rol spelen. Binnen West-Brabant heeft de gemeente Breda het hoogste aandeel (62%). Een groot contrast vormen gemeenten als Halderberge, Rucphen, Drimmelen en Kapelle waar maar eenderde in de eigen gemeente werkt. Deze gemeenten zijn grotendeels afhankelijk van de werkgelegenheid in andere (omliggende) gemeenten.

Aandeel werkzame bevolking met werk in eigen gemeente

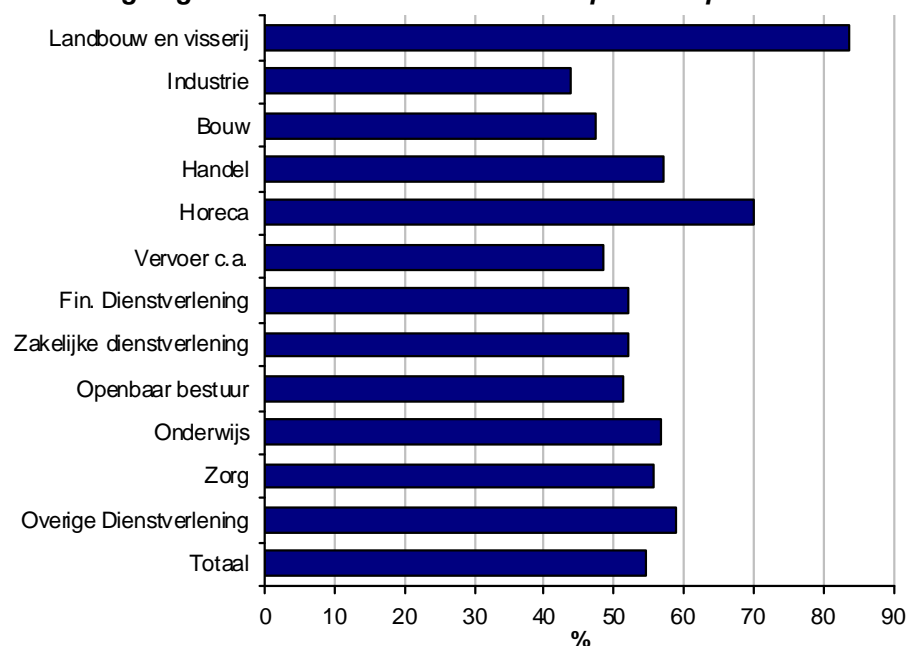

Bronnen: CBS: EBB, EWL; RWS/DVS: MON; LISA; bewerking VDWRResearch

Merendeel werknemers landbouw en horeca woont in eigen gemeente

Van het totaal aantal banen in Zuidwest-Nederland wordt 55% ingevuld door personen die zowel wonen als werken in hun eigen gemeente. Per sector zijn er grote verschillen. De landbouw (84%) en de horeca (70%) hebben het hoogste aandeel werknemers uit de eigen gemeente. Een ander beeld laten sectoren als de industrie (44%), bouw (47%) en de vervoerssector (48%) zien.

Aandeel 'eigen gemeente' binnen aantal arbeidsplaatsen per sector

Bronnen: CBS: EBB, EWL; RWS/DVS: MON; LISA; bewerking VDWRResearch

In Zeeland ligt het aandeel 'eigen gemeente' binnen de werkgelegenheid iets hoger (60,3% versus 51,6%). Dit verschil geldt voor bijna alle sectoren, echter vooral in de bouw, handel en vervoer is het verschil groot (meer dan 10% verschil).

Zuidwest-Nederland heeft een negatief pendelsaldo

In totaal werken ruim 61.470 personen in Zuidwest-Nederland die buiten de regio wonen (inkomende pendel). De meeste daarvan zijn woonachtig in de provincie Zuid-Holland (19.700) en Midden-Brabant (18.880). Beide regio's zijn samen goed voor 63% van de totale inkomende pendel.

Er zijn bijna 6.000 personen in Zuidwest-Brabant werkzaam die in België wonen.

De uitgaande pendel heeft een omvang van circa 78.980 personen. Veruit de belangrijkste bestemming is Zuid-Holland bijna 30.000 personen. Op grote afstand volgt Midden-Brabant (12.830). Er zijn bijna 5.200 personen werkzaam in België.

Zuidwest-Nederland heeft een negatief pendel saldo van 17.510 personen. Vooral de pendelstromen van en naar Zuid-Holland vallen negatief uit. In totaal gaat het om een negatief saldo van ruim 10.000 personen. Ook met veel andere gebieden heeft Zuidwest-Nederland een negatief saldo. Alleen met Midden-Brabant en België is er sprake van een positief saldo.

Inkomende en uitgaande pendel van Zuidwest-Nederland

	Uitgaandel pendel		Inkomende pendel		Saldo
	Abs.	%	Abs.	%	
Midden-Brabant	12.830	16,2	18.880	30,7	6.050
Noordoost-Brabant	4.870	6,2	2.820	4,6	-2.050
Zuidoost-Brabant	5.720	7,2	2.620	4,3	-3.100
Provincie Noord-Holland	5.880	7,4	2.860	4,7	-3.020
Provincie Utrecht	6.580	8,3	2.450	4,0	-4.130
Provincie Gelderland	3.390	4,3	2.390	3,9	-1.000
Provincie Zuid-Holland	29.880	37,8	19.700	32,0	-10.180
Overig Nederland	4.360	5,5	3.520	5,7	-840
Belgie	5.170	6,5	5.990	9,7	820
Overig buitenland	300	0,4	240	0,4	-60
Totaal	78.980	100,0	61.470	100,0	-17.510

Bronnen: CBS: EBB, EWL; RWS/DVS: MON; LISA; bewerking VDWRResearch

Meer personen van Zeeland naar West-Brabant dan omgekeerd

Wanneer we naar de pendelrelaties tussen West-Brabant en Zeeland kijken, zien we dat ruim 8.300 Zeeuwen in West-Brabant werken. Omgekeerd gaat het om zo'n 5.100 personen. West-Brabant heeft dus een positief pendelsaldo met Zeeland van ongeveer 3.200 personen.

De interactie is vooral groot tussen de grensgemeenten Reimerswaal, Tholen en Bergen op Zoom. Tholen telt de meeste inwoners (3.190) met een arbeidsplaats in West-Brabant.

Woonachtig in Zeeland en werkzaam in West-Brabant

Woont in:	Werkzaam in West-Brabant
Borsele	280
Goes	890
Hulst	350
Kapelle	320
Middelburg	560
Noord-Beveland	60
Reimerswaal	1.090
Schouwen-Duiveland	410
Sluis	120
Terneuzen	390
Tholen	3.190
Veere	100
Vlissingen	580
Totaal	8.340

Bronnen: CBS: EBB, EWL; RWS/DVS: MON; LISA; bewerking VDWRResearch

Woonachtig in West-Brabant en werkzaam in Zeeland

Woont in:	Werkzaam in Zeeland
Alphen-Chaam	<50
Baarle-Nassau	<50
Bergen op Zoom	1.890
Drimmelen	<50
Breda	610
Etten-Leur	180
Geertruidenberg	<50
Moerdijk	190
Halderberge	110
Oosterhout	80
Rucphen	90
Roosendaal	690
Steenbergen	600
Woensdrecht	570
Zundert	<50
Totaal	5.110

Bronnen: CBS: EBB, EWL; RWS/DVS: MON; LISA; bewerking VDWRResearch

Gemeente Breda heeft hoogste pendelsaldo

Gemeenten met een grote werkgelegenheidsfunctie hebben over het algemeen een positief pendelsaldo, een kleine werkgelegenheidsfunctie duidt op een negatief pendelsaldo. De gemeente Breda heeft van alle gemeenten in Zuidwest-Nederland het hoogste (positieve) pendelsaldo. In totaal gaat het om een saldo van 12.700 personen. Op grote afstand volgen Goes (+6.010), Roosendaal (+2.860), Middelburg (+2.820) en Moerdijk (+2.590). Van de 28 gemeenten zijn er 9 die een positief pendelsaldo hebben. Het grootste negatieve pendelsaldo hebben de gemeenten Steenbergen (-4.760), Halderberge (-5.070) en Drimmelen (-5.290).

Inkomende en uitgaande pendel plus pendelsaldo van gemeenten

	Inkomend	Uitgaand	Saldo	Index
Breda	32.270	44.950	12.680	15,3
Goes	7.960	13.970	6.010	36,4
Roosendaal	16.300	19.160	2.860	7,9
Middelburg	9.790	12.610	2.820	13,7
Moerdijk	9.760	12.350	2.590	15,5
Terneuzen	6.150	8.200	2.050	8,6
Oosterhout	13.240	14.720	1.480	6,0
Geertruidenberg	6.000	7.220	1.220	12,1
Bergen op Zoom	13.830	14.250	420	1,4
Baarle-Nassau	1.890	1.610	-280	-8,8
Noord-Beveland	1.970	1.230	-740	-24,1
Woensdrecht	5.840	4.690	-1.150	-11,7
Etten-Leur	11.730	10.540	-1.190	-5,8
Reimerswaal	4.830	3.330	-1.500	-16,6
Sluis	3.680	2.070	-1.610	-16,4
Schouwen-Duiveland	5.280	3.590	-1.690	-11,5
Alphen-Chaam	3.210	1.380	-1.830	-40,6
Kapelle	4.060	1.940	-2.120	-40,6
Veere	5.690	3.400	-2.290	-25,7
Vlissingen	11.260	8.890	-2.370	-12,0
Hulst	5.950	3.030	-2.920	-22,9
Zundert	5.630	2.490	-3.140	-32,6
Borsele	7.390	3.630	-3.760	-37,7
Tholen	6.100	2.280	-3.820	-33,8
Rucphen	7.070	2.500	-4.570	-46,9
Steenbergen	7.390	2.630	-4.760	-44,0
Halderberge	9.220	4.150	-5.070	-38,1
Drimmelen	8.830	3.540	-5.290	-42,1

Bronnen: CBS: EBB, EWL; RWS/DVS: MON; LISA; bewerking VDWRResearch

Rucphen relatief grootste negatieve pendelsaldo

De pendelindex relateert het pendelsaldo aan de omvang van bevolking. Hieruit blijkt dat de gemeente Rucphen (-46,9) relatief gezien het meest negatieve pendelsaldo heeft. Steenbergen (-44,0) en Drimmelen (-42,1) scoren het laagst. Goes is duidelijk koploper met een score van 35,4. Moerdijk (15,5) en Breda (15,3) staan respectievelijk op de tweede en derde plaats.

Auto duidelijk favoriet voor woon-werk verkeer

De auto speelt een zeer belangrijke rol in het woon-werk verkeer. Bij de inkomende pendel naar Zuidwest-Nederland komt afgerond 92% met de auto, bij de uitgaande pendel is dat 84%. Het openbaar vervoer speelt vooral bij de inkomende pendel slechts een bescheiden rol (4%). Opvallend is dat dit aandeel bij de uitgaande pendel een stuk hoger ligt (bijna 13%). Dit zal onder meer te maken hebben met goede openbaar vervoer verbindingen richting de Randstad. De overige modaliteiten spelen binnen de pendelstromen nauwelijks een rol.

Wanneer gekeken wordt naar de vervoerswijze van personen die in hun eigen gemeente werken, dan daalt het autogebruik naar 41%. De (brom)fiets is met bijna 36% nummer twee. Ongeveer 16% werkt thuis en hoeft zich dus niet te verplaatsen. Wanneer deze groep buiten beeld wordt gehouden dan stijgt het autogebruik naar zo'n 49% en de (brom)fiets naar 43%. Ongeveer 7% loopt dan naar het werk. Het openbaar vervoer speelt nauwelijks een rol van betekenis.

Modal split pendelverkeer Zuidwest-Nederland

	uitgaande pendel %	Inkomende Pendel %	Eigen gemeente %
Thuiswerkend	0,0	0,0	15,6
auto	84,1	91,5	41,1
ov	12,8	4,3	1,2
(brom)fiets	1,5	3,2	35,8
lopen_anders	1,5	0,9	6,2
Totaal	100,0	100,0	100,0

Bronnen: CBS: EBB, EWL; RWS/DVS: MON; LISA; bewerking VDWResearch

Negatief pendelsaldo hoger opgeleiden

Wanneer naar het opleidingsniveau wordt gekeken van de inkomende pendel naar Zuidwest-Nederland blijkt dat een kwart van de personen lager opgeleid is, 46% middelbaar en bijna 29% is hoger opgeleid. Bij de uitgaande pendel ligt het aandeel hoger opgeleiden (35%) een stuk hoger en het aandeel lager opgeleiden lager (20%). Het verschil kan te maken hebben met de economische structuur van Zuidwest-Nederland met relatief veel industrie, logistiek en toerisme (relatief veel lager en middelbaar opgeleiden) en minder zakelijke dienstverlening (relatief veel hoger opgeleiden). De vele banen voor hoger opgeleiden in de zakelijke dienstverlening en de overheid in de Randstad zullen veel aantrekkingskracht hebben.

Inkomende en uitgaande pendelstroom van/naar Zuidwest-Nederland naar opleidingsniveau

Opleidingsniveau	Inkomende pendel %	Uitgaande pendel %
Laag	25,1	20,4
Middelbaar	46,2	44,5
Hoog	28,8	35,2
Totaal	100,0	100,0

Bronnen: CBS: EBB, EWL; RWS/DVS: MON; LISA; bewerking VDWResearch

Bijlage

Waar werkt de werkzame bevolking per gemeente?

Gemeente	Eigen gemeente %	West- Brabant %	Zeeland %	Overig %	Totaal %
Alphen-Chaam	35,0	33,8	0,1	31,2	100,0
Baarle-Nassau	48,9	23,3	0,0	27,8	100,0
Bergen op Zoom	56,2	25,1	5,6	13,1	100,0
Borsele	36,6	2,4	54,3	6,7	100,0
Breda	62,1	12,8	0,6	24,5	100,0
Drimmelen	33,1	44,1	0,3	22,4	100,0
Etten-Leur	44,5	38,9	0,7	15,8	100,0
Geertruidenberg	43,2	28,7	0,3	27,8	100,0
Goes	55,6	5,0	27,4	12,0	100,0
Halderberge	33,9	51,8	0,7	13,6	100,0
Hulst	57,6	2,5	28,3	11,6	100,0
Kapelle	32,4	5,4	53,1	9,1	100,0
Middelburg	56,2	2,5	33,7	7,7	100,0
Moerdijk	45,4	29,3	1,0	24,3	100,0
Noord-Beveland	44,4	1,6	46,7	7,3	100,0
Oosterhout	48,2	26,6	0,3	24,9	100,0
Reimerswaal	53,1	10,6	28,0	8,3	100,0
Roosendaal	56,3	27,1	1,7	14,9	100,0
Rucphen	33,3	54,6	0,7	11,4	100,0
Schouwen-Duiveland	67,1	2,6	12,5	17,9	100,0
Sluis	69,2	1,0	22,2	7,6	100,0
Steenbergen	35,7	42,1	5,0	17,2	100,0
Terneuzen	76,4	1,5	13,9	8,2	100,0
Tholen	48,4	27,0	8,8	15,8	100,0
Veere	44,2	1,0	49,3	5,5	100,0
Vlissingen	48,0	2,7	40,9	8,4	100,0
Woensdrecht	46,6	33,7	4,9	14,8	100,0
Zundert	46,7	40,0	0,2	13,0	100,0
West-Brabant	50,7	28,0	1,5	19,8	100,0
Zeeland	56,4	4,5	29,2	9,9	100,0
Zuidwest-Nederland	52,8	19,2	11,9	16,1	100,0

Bronnen: CBS: EBB, EWL; RWS/DVS: MON; LISA; bewerking VDWRResearch